

ŠTÁTNA FILHARMÓNIA KOŠICE

VI. MEDZINÁRODNÝ

ORGANOVÝ
FESTIVAL

MÁJ - JÚN 1976

KOŠICE - DÓM SV. ALŽBETY 20.00 hod.

OTVÁRACÍ KONCERT
VI. MEDZINÁRODNÉHO ORGANOVÉHO FESTIVALU
PIATOK 14. MÁJA 1976 O 20. HOD. — DÓM SV. ALŽBETY

ŠTÁTNA FILHARMÓNIA KOŠICE

Sólisti:

JOACHIM GRUBICH — organ, Poľsko

JAN HORA — organ, Praha

IVAN SOKOL — organ

Dirigent: BYSTRÍK REŽUCHA

PROGRAM:

Georg Friedrich Händel: Koncert pre organ a orchester d mol, op. 7, č. 4

Adagio

Allegro

Adagio quasi una fantasia

Allegro

Jiří Ignác Linck: Koncert pre organ a orchester C dur

Allegro moderato

Adagio

Allegro

Wolfgang Amadeus Mozart: Sonáta pre organ KV 328

Sonáta pre organ KV 244

Sonáta pre organ KV 336

Georg Friedrich Händel: Koncert pre organ a orchester B dur, op. 4, č. 2

A tempo ordinario e staccato

Allegro

Adagio e staccato

Allegro ma non presto

JAN HORA narodil sa v r. 1936 v Prahe. Študoval na pražskom Konzervatóriu u prof. Krajsa a na pražskom AMU u prof. Reinbergera a na Franz-Liszt-Hochschule vo Weimare u J. E. Köhlera. Dosiahol výrazné úspechy na medzinárodných organových súťažiach v Gentu a Lipsku, čestné uznanie získal na medzinárodnej súťaži Bavorského rozhlasu v Mníchove a na organovej súťaži Pražského jara. Zúčastnil sa mnohých zahraničných zájazdov do NDR, NSR, Švajčiarska, Holandska, Belgicka, Švédska, Dánska, Rakúska; so Symfonickým orchestrom a Speváckym zborom Čs. rozhlasu do Talianska, jeho umenie poznajú aj vo Fínsku, Francúzsku a Poľsku.

JOACHIM GRUBICH ukončil v r. 1961 štúdiá na Hudobnej akadémii v Krakove s vyznamenaním. V r. 1960 sa stal laureátom Medzinárodnej organovej súťaže v Grazi (Rakúsko). V r. 1961 získava 1 cenu na Národnej súťaži interpretov starej hudby v Lodži, o rok neskôr 1 cenu na Medzinárodnej súťaži v Ženeve. Uskutočnil početné zahraničné zájazdy do Švajčiarska, Talianska, Rakúska, Švédska, Holandska, Belgicka, NDR, NSR, Anglicka, Dánska, Juhoslávie, ZSSR, ČSSR, Rumunska, Maďarska, kde sa predstavil jednak recitálmi a jednak koncertami s najlepšimi európskymi orchestrami. V týchto krajinách tiež nahrával v rozhlasoch a na gramofónové platne. Je profesorom na Vysokej hudobnej škole vo Varšave a v Krakove.

DRUHÝ KONCERT

VI. MEDZINÁRODNÉHO ORGANOVÉHO FESTIVALU

UTOROK 18. MÁJA 1976 20. HOD. DÓM SV. ALŽBETY

JOSE ENRIQUE AYARRA JARNE

Španielsko

PROGRAM :

Francesco Correa de Araujo:	Tiento y discurso de 2° tono
Francisco Peraza:	Medio registro alto de 1° tono
Johann Sebastian Bach:	Chorál „Es ist gewisslich an de zeist“
Johann Sebastian Bach:	Passacaglia
César Franck:	Pièce heroique
Manuel Castillo:	Prelúdium, fúga a ciaccona
Jesus Guridi:	Triptych

JOSE ENRIQUE AYARRA JARNE narodil sa r. 1937. V r. 1948 ukončil štúdium hry na klavíri v Zaragoze a pokračoval v štúdiu hry na organe a v štúdiu kompozície vo Vitorii u prof. Luisa Arambura a Julia Valdésa. Je titulárnym organistom sevillskej Katedrály od roku 1961. V r. 1974 ukončil majstrovskú triedu na parížskom konzervatóriu u prof. Edouarda Souberbiella. Koncertoval v mnohých krajinách a často publikuje vedecké práce o organoch v rôznych svetových časopisoch.

TRETÍ KONCERT
VI. MEDZINÁRODNÉHO ORGANOVÉHO FESTIVALU
ŠTVRTOK 20. MÁJA 1976 O 20. HOD. DÓM SV. ALŽBETY

LEON BATOR

Poľsko

PROGRAM :

Nikolaus Bruhns:	Prelúdium a fúga e mol
Louis Nicolas Clérambault:	3 fragmenty z organovej suity Plein jeu Basse de Cromorne Caprice sur les Grands jeu
Johann Sebastian Bach:	Prelúdium a fúga c mol BWV 546
César Franck:	Chorál a mol
Felix Nowowiejski:	Toccata z 9. organovej symfónie, op. 45
Louis Vierne:	Allegro z 2. organovej symfónie, op. 20

LEON BATOR svoje hudobné vzdelanie ukončil v r. 1953 na Vysokej hudobnej škole v Lodži s vyznamenaním. Od tej doby sa venuje širokej umeleckej činnosti. Zúčastňuje sa rôznych festivalov so symfonickými orchestrami i samostatnými recitálmi doma i v zahraničí, napr. v NDR, Belgicku, Fínsku a ZSSR.

Často nahráva pre poľský rozhlas a televíziu, hrá tiež vo francúzskych a nemeckých televíznych filmoch. V Katedre oliwskej zastáva funkciu umeleckého vedúceho Medzinárodného festivalu organovej hudby.

Od roku 1957 je docentom organového oddelenia Vysokej školy hudobnej v Gdansku.

V roku 1970 sa zúčastnil Medzinárodného organového kurzu majstrovskej triedy v Belgicku pod vedením profesora Flora Peetersa.

Za svoju rozsiahlu umeleckú a pedagogickú činnosť získal mnoho vyznamenaní: v rokoch 1971—72 je to odznak „Za zásluhy“, v roku 1975 odznak ministra kultúry „Zaslúžilý pracovník kultúry“ a je držiteľom „Zlatého kríža za zásluhy“.

ŠTVRTÝ KONCERT
VI. MEDZINÁRODNÉHO ORGANOVÉHO FESTIVALU
PONDELOK 24. MÁJA 1976 O 20. HOD. DÓM SV. ALŽBETY

ERIK LUNDKVIST

Švédsko

PROGRAM :

- Dietrich Buxtehude: Prelúdium a fúga E dur
Johann Sebastian Bach: Chorálová predohra
Johann Sebastian Bach: Prelúdium a fúga a mol
Eskil Temberg: Epitaf
Otto Olsson: Prelúdium a fúga dis mol op. 56
César Franck: Pastorále
Louis Vierne: Finále zo VI. symfónie op. 59

ERIK LUNDKVIST narodil sa r. 1940. Po maturite študoval hudbu na Kráľovskej vysokej hudobnej škole v Štockholme. V r. 1967 zložil skúšky sólistu v hre na organ a neskôr sa stal aj klavírnym pedagógom. E. Lundkvist pôsobí v Štockholme a okrem toho sa zúčastňuje mnohých koncertných zájazdov doma aj v cudzine (Fínsko, PĽR, NSR a Anglicko). Nahráva pre švédsky a fínsky rozhlas a účinkuje každoročne na letných festivaloch, ktoré poriada Švédska organizácia pre koncertný život „Rikskonserter“. Nahral mnoho gramofónových platní s dielami švédskych, poľských, ruských a francúzskych skladateľov, ktoré vyvolali nevšedný záujem kritikov.

PIATY KONCERT
VI. MEDZINÁRODNÉHO ORGANOVÉHO FESTIVALU
ŠTVRTOK 27. MÁJA 1976 O 20. HOD. DÓM SV. ALŽBETY

VÁCLAV RABAS

Praha

PROGRAM :

Bohuslav Matěj Černohorský:	Fúga D dur, Fúga a mol, Toccata C dur
Jan Zach:	Prelúdium a fúga c mol
Jan Křtitel Kuchař:	Fontázia g mol
Emil Hlobil:	Prelúdium
Luboš Sluka:	Via del silenzio
Václav Riedelbauch:	Katedrály
Otamar Mácha:	Smútočná toccata — Svadobná toccata

VÁCLAV RABAS narodil sa r. 1933. Otec, ktorý bol dedinským organistom a učiteľom hudby, mu dal základy husľovej a klavírnej hry, vrátane znalostí hudobnej teórie. Hodiny klavíru mu neskôr dával Karol Židek v Chrudími a po čase odišiel na hudobnú školu do Pardubíc, kde bol žiakom profesora Jaroslava Lautnera. Tu začala jeho intenzívna, cieľavedomá práca ako v odbore klavírnej a organovej hry, tak aj v hudobnej teórii. V r. 1950 začína študovať na pražskom konzervatóriu v organovej triede profesora dr. Josefa Kubáněho. Pod jeho citlivým vedením vyvíja bohatú koncertnú činnosť a v r. 1951 získava 1. cenu v hre na organe v súťaži československých konzervatórií. Konzervatórium ukončil s vyznamenaním v r. 1955 záverečným samostatným recitálom. V tom istom roku začína študovať na Akadémii múzických umení v Prahe v triede profesora dr. J. Reinbergera; toto štúdium ukončil tiež s vyznamenaním. R. 1958 sa zúčastnil organovej súťaže na Pražskej jari, kde získal prvú cenu a titul laureáta, napriek tomu, že bol jedným z najmladších účastníkov.

V súčasnosti pôsobí ako riaditeľ ľudovej školy umenia v Pardubiciach. Nahral mnoho gramofónových platní, zúčastnil sa zahraničných zájazdov do ZSSR, NDR, Poľska, Francúzska, Švédska, Holandska a Španielska.

Václav Rabas je umelec, ktorý upútava svojou fantáziou a technikou, pre ktorého hra nie je iba virtuóznou príležitosťou, ale trvalým životným vyznamom.

ŠIESTY — ZÁVEREČNÝ KONCERT
VI. MEDZINÁRODNÉHO ORGANOVÉHO FESTIVALU
PIATOK 4. JÚNA 1976 O 20. HOD. DÓM SV. ALŽBETY

JOSEF PUKL

organ — Brno

PAVEL PUKL

flauta — Košice

PROGRAM :

Johann Sebastian Bach:	Prelúdium a fúga e mol
Georg Friedrich Händel:	Sonáta F dur pre flautu a organ Larghetto Allegro Siciliana
Wolfgang Amadeus Mozart:	Fantázia f mol
Max Reger:	Fantázia a fúga na meno BACH
Bedřich Antonín Wiedermann:	Inpetuoso
Jules Mouquet:	Panova flauta

JOSEF PUKL narodil sa r. 1921. S organom sa zoznamuje veľmi skoro, lebo už v 10 rokoch občas zastupuje svojho otca organistu v dedinskom kostolíku.

Organové oddelenie brnenského konzervatória absolvuje v roku 1940 v triede prof. Františka Michálka. V štúdiu pokračuje na klavírnom oddelení, ktoré absolvuje v r. 1946 u prof. Jar. Kvapila. Na Janáčkovej akadémii múzických umení v Brne v triede prof. Michálka opäť pokračuje v štúdiu organovej hry.

Po štúdiách sa J. Pukl venuje koncertnej činnosti. Pôsobí aj ako pedagóg na organovom oddelení brnenského konzervatória a externe tiež na JAMU, sprevádza rôznych sólistov a súbory a pôsobí aj v Štátnej filharmónii Brno.

Odborná kritika zaraďuje J. Pukla medzi najlepších československých organistov.

PAVEL PUKL narodil sa r. 1944 v Slavkove u Brna. Je synom organistu prof. Josefa Pukla. Hru na flaute študoval na brnenskom Konzervatóriu v triede prof. Arnošta Bourka, kde absolvoval Sonátou D dur S. Prokofjeva. V štúdiu pokračoval na VŠMU v Bratislave u prof. Vladislava Brunnera st. a u odb. as. Miloša Jurkoviča. R. 1969 absolvoval Koncertom pre flautu a orchester Jindřicha Felda v rámci „Štúdiá mladých“, za sprievodu Symfonického orchestra Čs. rozhlasu v Bratislave pod taktovkou O. Lenárda. Je zakladajúcim členom Štátnej filharmónie v Košiciach, kde pôsobí ako prvý flautista. Počas štúdií uskutočnil rad koncertov v Bratislave, o ktorých sa hudobná kritika vyjadrovala vždy pochvalne. Od r. 1970 nahráva pre Čs. rozhlas.

Obdobie baroka v Nemecku je v organovej tvorbe veľmi bohaté a prináša v hudobnom prejave veľa pozitívneho. Po období úpadku sa severonemecké organové umenie priklonilo k technike anglických virginalistov, ktoré v nástrojovej štylizácii znamenalo veľký pokrok. Dôležitú úlohu v organovej tvorbe má rôznym spôsobom spracovávaný protestantský chorál, na základe ktorého vznikajú nové formy — chorálová fantázia, chorálová predohra, chorálové variácie a v niekoľkých variantoch vyskytujúca sa fúga. Najvýznamnejším skladateľom tohoto obdobia je **Dietrich Buxtehude** (1637—1707). Bol vynikajúcim organistom a množstvo foriem jeho skladieb súviselo s povinnosťami, ktoré ako organista mal v Lübecku. V jeho skladbách je zaujímavá harmonická zložka s neočakávanými obratmi a častou chromatikou. Pedálová technika je prispôbená efektnej virtuozite. Veľký význam majú v jeho tvorbe *ciaccony* a *passacaglie*, prelúdiá a fúgy, ktoré sú po formovej stránke *toccatovými* variačnými fúgami. Pomenovanie prelúdiu a fúga nepochádza od Buxtehudeho, ale od jeho žiakov a následníkov. K najvýznamnejším žiakom Buxtehudeho patril **Nicolaus Bruhns** (1665—1697), ktorý bol nielen organistom, ale aj výborným huslistom. Pre jeho voľné skladby je charakteristické delenie na drobné diely neustálymi zmenami rytmu, tempa, štylizácie a vôbec neobvyčajnou kontrastnosťou jednotlivých dielov, čo dáva skladbám zároveň napätie a fantastičnosť, ale na druhej strane ohrozuje ich formovú súdržnosť. V niektorých dielach je zdôraznený virtuózný prvok rýchlymi figuráciami na manuáloch a efektnými pedálovými sólamí. Obdobie neskorého baroka je v strednom Nemecku reprezentované osobnosťou **J. S. Bacha** (1685—1750). Jeho organové dielo dokazuje nielen naprostú technickú virtuozitu, ale i bohatstvo invencie, nevyčerpatelné variačné umenie a schopnosti mysliteľské. V hudobnej praxi si osvojil všetko, čo bolo typické pre vtedajšiu nemeckú hudbu a to čo mu mohli poskytnúť vymoženosti veľkých skladateľov talianskeho baroka. Bach je pre nás dovršiteľom jednej veľkej epochy hudobného vývoja a neprekonateľným majstrom organovej hry. Architektonická dokonalosť a hĺbka jeho skladieb zostali dodnes neprekonateľnými. Zhrnul všetky skúsenosti a znalosti, ku ktorým organové umenie dovtedy dospelo, pričom pridal k tomu svoju geniálnu nápaditosť a svojskosť. V **Chorálových predohrách** spočiatku prebral formu svojich predchodcov a len koncom Weimarskeho obdobia vytvára z nich samostatný typ chorálovej predohry. **Passacaglia c mol** je posledným dielom Köthenského obdobia, v ktorom sa vrátil k forme, ktorá už nebola používaná. Téma *passacaglie* je 8-taktová a je na nej vybudovaných 20 variácií. Prvé dve sú harmonické, ostatné kontrapunktické. Téma je spracovaná aj v nasledujúcej fúge za dôsledného doprovodu nielen stálej protivety, ale i druhého kontrapunktu. **Prelúdiu a fúga c mol** patrí k najvyššie hodnoteným prvým skladbám pre organ. Je to vlastne 3-dielna *toccatová* fúga typu Buxtehudeho. Do druhého obdobia jeho tvorby patrí aj skladba nevelkých rozmerov, ale už jasne dvojdielna. **Prelúdiu a fúga e mol**.

Na konci Bachovho Weimarského pobytu vzniká **Prelúdium a fúga a mol**. Prelúdium je zaujímavé svojou výstavbou. Je tu zastúpená práca s motívom, motoričnosť toccaty a pátos fantázie. Fúga v definitívnej verzii pravdepodobne vznikla až v Lipsku. Motívicky vychádza z úvodnej pasáže prelúdia. Dielo vyniká dokonalou štýlovou jednotou.

Medzi prvé koncerty pre organ a orchester patria skladby **G. F. Händla**, (1685—1759). História ich vzniku je pomerne zaujímavá. Bolo zvykom, že v divadle pri predvážaní svojich oratórií Händel cez prestávky medzi jednotlivými časťami improvizoval buď na cembale, alebo na organe. Boli to práve organové improvizácie, ktoré nakoniec lákali viac poslucháčov, než samotné oratóriá. Improvizácie rozšíril o účasť orchestra. Napísal orchestrálny úvod a 2 až 3 ritornely (medzihry vo vnútri časti na spôsob concerta grossa) a nechal voľné miesta pre organové improvizácie. Tak vznikla poloimprovizovaná forma — zárodok organového koncertu. Händel niektoré improvizácie aj v plnom rozsahu zapísal a prvé dve zbierky jeho organových koncertov vyšli v roku 1838—40. Na jednotlivých koncertoch možno cítiť improvizáciu ako zdroj ich hudobného materiálu. Hudba je plná neočakávaných a predsa logických zvrátov, nádherná a žiarivá, i keď myšlienkovu menej obsažná, než skladby neskorších autorov. Koncerty sú určené pre čembalo alebo organ, ovšem dnes sa hrajú len na organe. Technika sólového partu je však cembalom silne ovplyvnená. Samotný Händel hral vždy bez použitia pedálu, čiže len na manuáloch. Koncerty dokonalo tmočia vzrušený a barokovo veľkolepý svet, sólový part je v dokonalo vyváženom koncertnom slohu.

Aj hoci španielske organové umenie má starú tradíciu, datujúcu sa od 14. storočia, prvé organové skladby sa objavujú až v polovici 16. storočia. Organová hudba aj tu bola silne ovplyvnená vokálnym štýlom. Formová stránka skladieb bola totožná s bežne používanými formami hocikde v Európe — ricercar (tientos), kolorované úpravy vokálnych skladieb, variácie na duchovné a svetské piesne. Španielsko je však prvou krajinou, kde boli napísané teoretické a pedagogické práce o nástrojovej hre. K skladateľom obdobia renesancie patrí **Francisco Peraza**. K významným skladateľom obdobia baroka patrí **Francesco Correa de Araujo** (asi 1581—1663). V jeho spise „Facultat orgánica“ okrem teoretickej časti je aj 70 organových skladieb — kolorovaných vokálnych úprav. Skladby „medio registro“ využívajú delenie registrov na bas a diskant k rozlíšeniu polyfónie, alebo k zdôrazneniu figuratívneho vrchného hlasu. Až do doby občianskej vojny neprekročila organová tvorba v Španielsku sféru novcromantizmu. Súčasná tvorba k nám zatiaľ neprenikla v dostatočnej miere a zostáva nám neznáma.

V období baroka vo Francúzsku polyfónne formy rýchlo ustupujú do pozadia a organová tvorba sa uberá celkom iným smerom. Vznikajú menšie suity, ktoré slúžili ako hudobné vsuvky medzi jednotlivými časťami omše. Skladby sú na homofónnom podklade s vedúcim sólovým hlasom a majú členitosť

piesňovej formy. Všetko je zamerané k farebnému využitiu nástroja a sólove melódie sú prednášané sólovým registrom, alebo rôznou farebnou kombináciou. K skladateľom vrcholného baroka patril aj **Louis Nicolas Clérambauld** (1676—1749). Je autorom dvoch sonát pre organ, ktoré majú 7 skladieb. Prvá sonáta je invenčne najzaujímavejšia.

Prvé organové skladby sa v Čechách objavujú až v období neskorého baroka a boli ovplyvnené typom nástroja, vtedy bežne používaného. Vzhľadom k menšiemu rozsahu a zvukovým vlastnostiam slabo obsadeného pedálu prideľovali sa mu len dlhšie opakujúce sa notové hodnoty, nikdy však nie pohyblivé pasáže, alebo fúgové témy. Vznikajú preto len samostatné prelúdiá a samostatné fúgy menších rozmerov. Toccata sa vo svojej virtuóznej motorickej podobe vyskytuje len u **Bohuslava Matěja Černohorského** (1684—1742). Bol nielen znamenitým pedagógom, ale aj zakladateľom českej polyfónnej školy. Jeho dielo však nie je rozsiahle a asi bolo zničené požiarom svätajakubského kostola. Z jeho tvorby sa zachovalo 5 fúg a Toccata C dur. Fúgy sú melodicky svieže, hlasy sú samostatne vypracované, harmónie sú priesačné, pritom však dostotočne pohyblivé. **Jan Zach** (1699—1773) bol druhým predstaviteľom českého baroka. Jeho organové prelúdiá a fúgy sú poznamenané veľkou záľubou v chromatike, čím do určitej miery vyžaduje menšie investičné bohatstvo skladieb.

V období rokoka sa v českej organovej tvorbe objavujú 2 nové formy, fantázia a koncert. Aj štýl skladateľskej práce sa delí na dva smery — polyfónny a homofónny. **Jiří Ignác Linek** (1725—1792) je autorom niekoľkých menších skladieb a troch koncertov pre cembalo alebo organ. V jeho diele už prevláda jasne homofónny štýl práce. **Jan Křitel Kuchař** (1751—1829), priateľ Mozarta a autor klavírných výťahov niektorých jeho opier, bol vysoko hodnoteným organovým virtuózom. Vo väčšine svojich skladieb opúšťa tradičný organový štýl a píše homofónnu, typicky rokokovú hudbu. Má 4 fantázie, z nich je najznámejšia g mol.

Do organovej tvorby, i keď len veľmi nepatrne, zasiahla aj trojica viedenských klasikov. **W. A. Mozart** (1756—1791), napísal v mladom veku 17 jednočasťových skladieb, nazvaných „**Kirchensonaten**“, z ktorých 14 je pre dvoje huslí a violončelo a 3 pre väčšie komorné obsadenie s dychovými nástrojmi. Vo všetkých sa uplatňuje organ väčšinou ale len ku hre generálbasu. V sonátach z neskoršieho obdobia (KZ 328 a 336) sa od barokových vzorov značne vzdialil a vytvoril tu hudbu rýdzo svojskú. Part organu sa neobmedzuje len na akordické kontinuo, ale je bohato koncertantne vypracovaný. Funkcia, ktorá je mu pridelená, pripomína úlohu orchestra v inštrumentálnom dvojkonzerte. Nie všetky roky jeho krátkeho, ale plodného života sa vyznačovali pohodou a úspechmi. Niektoré boli chudobné nielen v kompozičnej bilancii, ale boli poznačené, márnym zápasom o umelecké uznanie. Svedectvom toho je aj žiadost' o bezplatné vypomáhanie pri chrámovej hudbe. Bol donútený prijímať

akékoľvek objednávky a písať hudbu pre hracie strojčky a sklenenú harmóniku. **Fantázia f mol** je dielom, ktorým autor sledoval vytvorenie ľúbivej skladby. Jej pôvodné znenie je pre hrací valec flautových hodín.

Tak ako v klasicizme, aj v romantizme sa organová tvorba stáva doménou niektorých skladateľov, ktorí píšu skladby príležitostné, kde si vypožičiavajú výrazové prostriedky z hudby orchestrálnej, no vznikajú aj diela charakteru fantazijného a sonátového. Svetovej úrovne francúzska organová tvorba dosiahla v diele **Césara Francka** (1822—1890). Organ bol najsilnejším inšpirátorom Franckovej hudobnosti a jeho vplyv nájdeme v skladbách orchestrálnych, komorných a klavírných, nie v zmysle technickom, ale zvukovým ideálom. V organovej tvorbe vychádzal z typu francúzskeho romantického nástroja. **Tri chorály** (E dur, h mol, a mol) sú skladbami voľnej formy, ale pritom sú formovo vyvážené. Organová štylizácia je dokonalá a okúzľujúce je harmonické a melodické bohatstvo. Každá skladba je fantáziou na melódiu, vytvorené skladateľom v duchu chorálovej melódie, no v skutočnosti nejde o spracovanie chorálov. **Pièce héroïque** je malá symfonická báseň, oslavujúca ideu hrdinstva. Koncom 19. a začiatkom 20. storočia sa vyvinul nový špecificky francúzsky, neobyčajne efektný a pôsobivý organový štýl, ktorým na seba francúzska organová tvorba sústredila pozornosť a získala vedúce miesto. V neskorom romantickom štýle tvoril **Charles Marie Windor** (1845—1937) svoje organové symfónie. V záplave mien romantických skladateľov vyniká až **Max Reger** (1873—1916), ktorého tvorba znamená nový vrchol nemeckej organovej tvorby.

Vyšiel z Bacha a spojením klasickej prísnosti polyfónnej s neskorou romantickou chromatikou a výraznou dynamičnosťou vytvoril vlastný osobitý štýl.

V organovej tvorbe vyšiel zo stavu nástroja a využil jeho zvukové vlastnosti tak pôsobivo, že sa stali estetickým prínosom. Vystupňoval technickú náročnosť až k hraniciam hrateľnosti. Pri bežnom pohľade na jeho dielo je zrejmé, že v ňom prevládajú formové útvary prísnej stavebnosti — sonáty, fúgy. Štúdiom Bachových skladieb dospel ku slohu, ktorý síce podnetne nadväzuje na bachovskú tradíciu, ale už vo svojej dobe predstavuje značne konzervatívne pozície, hoci jeho výrazové prostriedky jasne formoval romantizmus. K jeho veľkým skladbám patria aj 4 fantázie a fúgy, medzi ktorými pevné miesto má aj **Fantázia a fúga na meno BACH**.

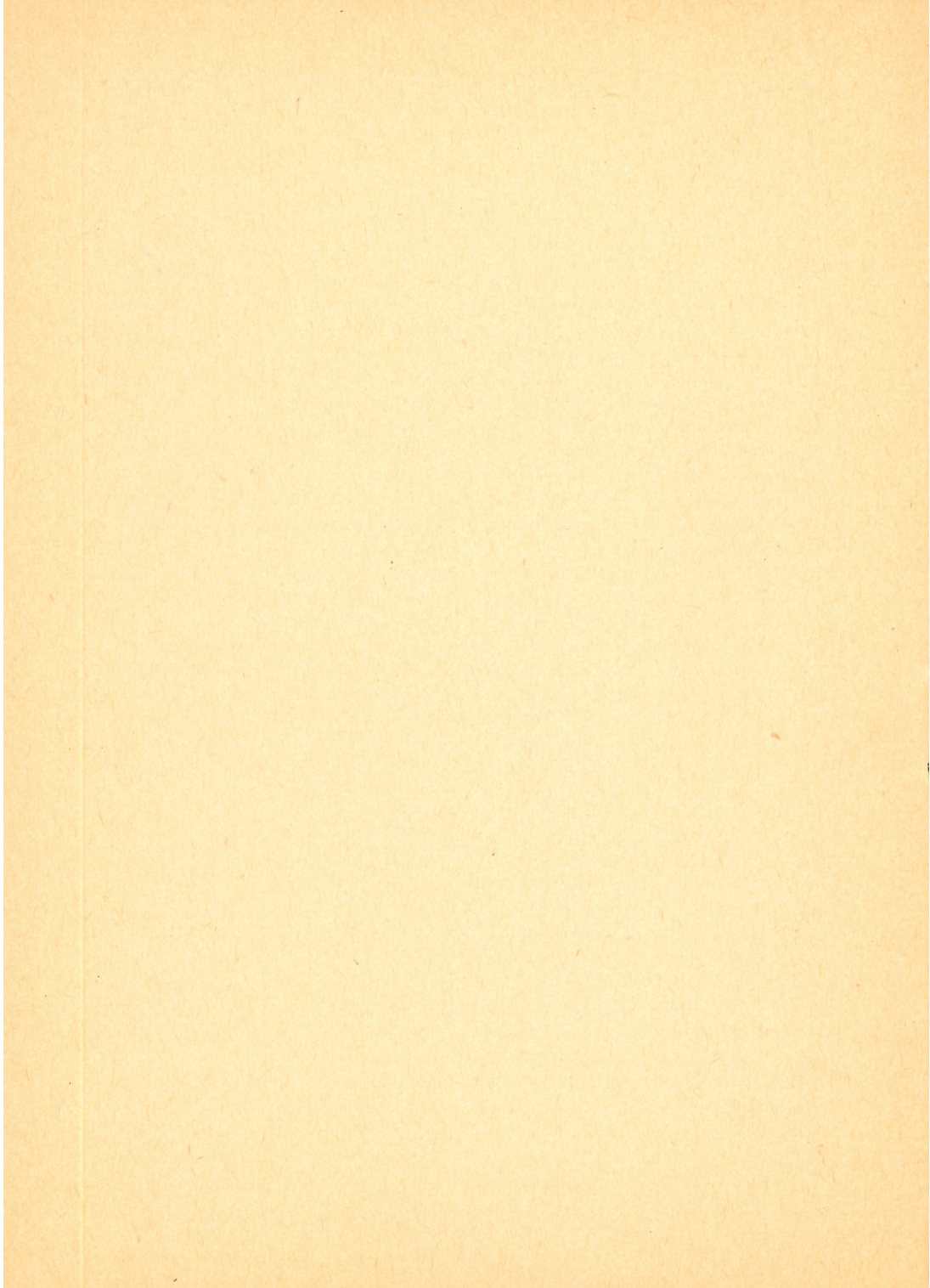
Prechod od neskorého romantizmu k súčasnej hudbe predstavujú organové symfónie **Louise Viernea** (1870—1937). Študoval u C. Francka a Widora, bol organistom v Notre Dame a výborným pedagógom organovej hry. Jeho nevšedná nástrojová štylizácia, elegantná melódika, veľmi farebná chromatická harmónia, dávajú skladbám pečať pozoruhodnej osobnosti.

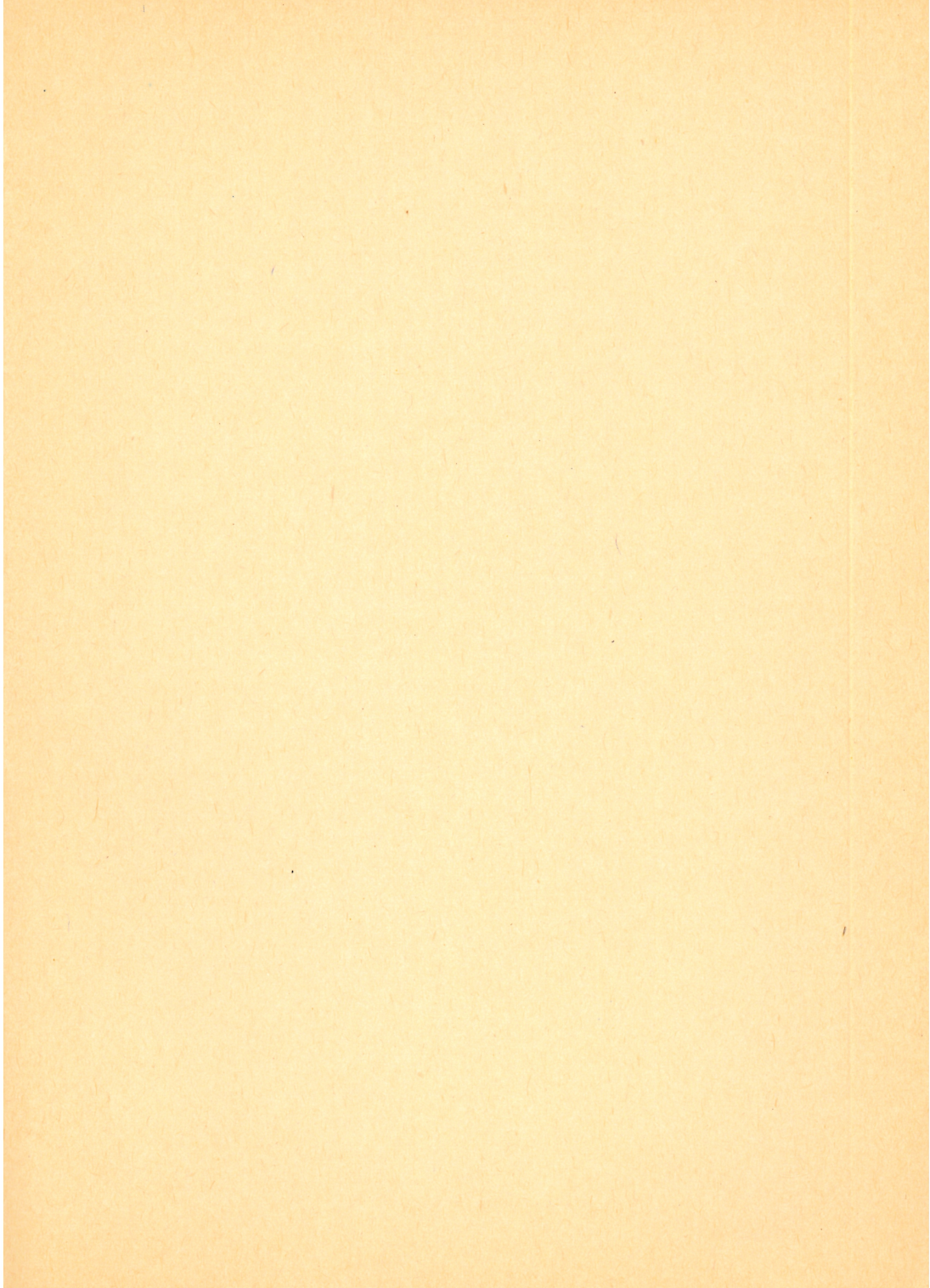
V niektorých európskych krajinách bola v organovej tvorbe trochu iná situácia. Tieto krajiny boli v stavbe organov buď odkázané na cudzie vzory, alebo pri slabom rozvinutom organárstve boli odkázané na cudzích staviteľov.

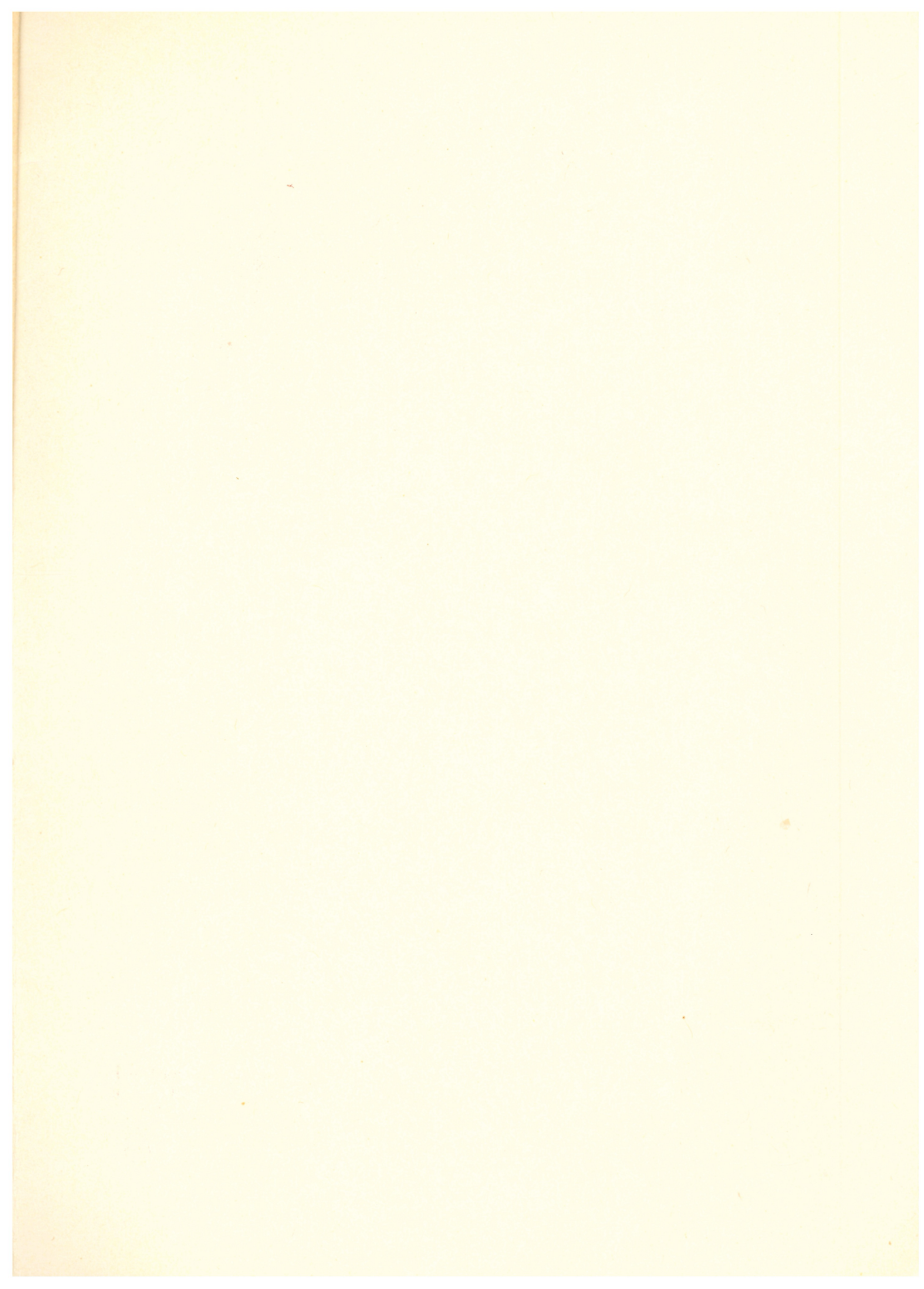
S tým súvisela aj organová tvorba, ktorá začala vznikať vo väčšej miere až v 19. alebo 20. storočí. V 19. storočí aj tu sa udomácnujú formy, aké boli obľúbené v celej Európe, v 20. storočí sa venuje väčšia pozornosť formám chorálového spracovania. V rámci festivalu sa aspoň čiastočne zoznámime aj s tvorbou skladateľov, ktorých tvorba bola ovplyvnená už spomínanými podmienkami. **Otto Olsson**, švédsky skladateľ a organista, študoval na Konzervatóriu v Stockholme, kde neskôr pôsobil ako profesor teórie. Je významným skladateľom chrámovej a organovej tvorby, v ktorej prevládajú prelúdiá a fúgy, kánony. K súčasnej skladateľskej švédskej generácii patrí aj **Erik Tenberg**. K poľským skladateľom z prelomu 19. a 20. storočia, ktorí ešte stále tvoria v romantickom duchu, patrí aj **Felix Nowowiejski** (1877—1946). Bol nielen skladateľom, ale aj dirigentom a výborným organistom. Študoval v Berlíne u M. Brucha a v Prahe u A. Dvořáka. Jeho tvorba je veľmi rozsiahla a ťažko ju uviesť na spoločného menovateľa. Okrem symfónií napísal symfonické básne, inštrumentálne koncerty, opery, balety, omše, kantáty a množstvo piesní.

Od začiatku 20. storočia možno jednoznačne konštatovať v českej organovej tvorbe pomerne rýchly vzostup jej úrovne. Týka sa to hudobných hodnôt skladieb a ich nástrojovej štylizácie, ktorá využíva bohatšie uplatnenie farebných a technických možností nástroja. Je však doménou tých skladateľov, ktorí sú aj výbornými umelcami. **Bedřich Antonín Wiedermann** (1883—1951), najplodnejší organový skladateľ od dôb Segerových, profesor pražského Konzervatória a AMU, organový virtuóz. Od rozmerných skladieb (patrí sem aj *Impetuoso*) cez drobné náladové skladby, až k chorálovým predohram, vynikajú jeho skladby brilantnou nástrojovou štylizáciou, výraznými harmóniami a vyváženou formou. Jeho význam je veľký aj v oblasti pedagogickej a v účinnej propagácii organa ako koncertného nástroja.

Okolo 50. rokov tohoto storočia začali prejavovať zvýšený záujem o organovú tvorbu aj zástupcovia súčasnej skladateľskej generácie. Súviselo to aj s koncertným presadzovaním nástroja, čo pomohlo k bližšiemu poznaniu jeho výrazových možností. Vznikali nové skladby, pričom sa skladatelia nijako nezriekli svojich špecifických výrazových prostriedkov. Ku skladateľom, ktorí sa väčšou mierou venovali organovej tvorbe, patria aj **Emil Hlobil**, **Luboš Sluka**, **Otmar Mácha**. Tvorba O. Máchu je pomerne rozsiahla a je v nej pozoruhodná hlavne piesňová tvorba. **Smútočná toccata** pre organ je trojdielna skladba, v ktorej 1. časť korešponduje s poslednou, obe sú tiché a ozýva sa v nich nárek sólového organového registra. Stredný diel skladby s klasickými toccatovými prvkami (lesklý plénový zvuk, bohatá motívická figurácia nad bohatými tematickými úryvkami), taktiež silno korešponduje s krajnými časťami.

Zodpovedná: Anna Kovářová, riaditeľka ŠF, nositeľka vyznamenania
„Za vynikajúcu prácu“

Text: Štefan Čurilla

Zostavila: Angela Janušková

Náklad: 1 000 ks.

Cena: ~~2~~ 5 Kčs

VTK 2 67004-76